

ΑΡΘΡΟ

Βασιλεία IV: Οι επιπτώσεις του νέου εποπτικού πλαισίου

Τον περασμένο Νοέμβριο η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρουσίασε ένα πακέτο προτάσεων με στόχο την περαιτέρω μείωση των κινδύνων στον χρηματοπιστωτικό τομέα. Παρά το γεγονός ότι οι πρόνοιες της Βασιλείας III (δημοσιεύτηκαν το 2010) θα τεθούν σε πλήρη εφαρμογή το 2019, οι νέες αυτές προτάσεις θεωρούνται από τις τράπεζες ότι αποτελούν τη Βασιλεία IV. Όλα αυτά λαμβάνουν χώρα σε μια περίοδο όπου η ευρωπαϊκή οικονομία συνεχίζει να ταλανίζεται από χαμηλά επίπεδα οικονομικής ανάπτυξης και χαμηλό πληθωρισμό.

Οι αλλαγές που επέφερε η Βασιλεία III εστιάστηκαν κυρίως στην ενδυνάμωση της ποιότητας και της ποσότητας του εποπτικού κεφαλαίου των τραπεζών, δηλαδή τον αριθμητή του δείκτη εποπτικών κεφαλαίων. Οι μεταρρυθμίσεις που προτείνονται στη Βασιλεία IV προωθούν αλλαγές στον τρόπο που οι τράπεζες υπολογίζουν και ποσοτικοποιούν τα σταθμισμένα ως προς τον κίνδυνο στοιχεία ενεργητικού (risk weighted assets), δηλαδή τον παρονομαστή του δείκτη εποπτικών κεφαλαίων. Τα σταθμισμένα ως προς τον κίνδυνο στοιχεία ενεργητικού καλύπτουν διάφορα είδη κινδύνων (πιστωτικό/αγοράς/λειτουργικό/αντισυμβαλλόμενου/επιτοκιακό) και θεωρούνται μείζονος σημασίας για τον καθορισμό των εποπτικών κεφαλαίων.

Οι προτεινόμενες αλλαγές καθιστούν την τυποποιημένη μέθοδο υπολογισμού κινδύνων περισσότερο ευαίσθητη σε διάφορους κινδύνους και επιπλέον επιβάλλουν περιορισμούς στη χρήση των εσωτερικών μοντέλων υπολογισμού των κινδύνων. Πέραν των αλλαγών που αφορούν τον υπολογισμό και την ποσοτικοποίηση των σταθμισμένων ως προς τον κίνδυνο στοιχείων ενεργητικού, το πακέτο προτάσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής περιλαμβάνει και άλλες μεταρρυθμίσεις όπως ο καθορισμός δείκτη μόχλευσης 3%, η υιοθέτηση δείκτη σταθερής καθαρής χρηματοδότησης (ρευστότητα), η υποχρέωση διατήρησης ελάχιστης απαίτησης ιδίων κεφαλαίων και επιλέξιμων υποχρεώσεων (εξυγίανση), η θεμελιώδης αναθεώρηση των κινδύνων στο χαρτοφυλάκιο συναλλαγών (επιτοκιακός κίνδυνος) και άλλα.

Οι προτεινόμενες εποπτικές αλλαγές επέρχονται σε μια περίοδο όπου οι τράπεζες, παρά το γεγονός ότι έχουν ενισχύσει σημαντικά τα κεφάλαιά τους, λειτουργούν σε οικονομικές συνθήκες που επιφέρουν τεράστιες προκλήσεις στην κερδοφορία και την απόδοση των κεφαλαίων τους. Συνεπώς, ένα νέο αυστηρότερο εποπτικό πλαίσιο, όπως προτείνεται στη Βασιλεία IV, αναμένεται ότι θα έχει σημαντικό αντίκτυπο στις τράπεζες και κατ' επέκταση στις οικονομίες των ευρωπαϊκών χωρών.

Πιο κάτω θα αναφερθώ σε τρεις τομείς, τους οποίους το νέο εποπτικό πλαίσιο αναμένεται ότι θα επιφέρει τις πιο αρνητικές επιπτώσεις. Ο πρώτος τομέας αφορά τα εποπτικά κεφάλαια των τραπεζών. Το νέο εποπτικό πλαίσιο προβλέπει αύξηση των συντελεστών στάθμισης κινδύνου για κάποιες κατηγορίες ανοιγμάτων, περιορισμό της χρήσης εσωτερικών μοντέλων στάθμισης κινδύνων που μέχρι σήμερα οδηγούσε σε χαμηλότερους συντελεστές στάθμισης σε σύγκριση με τους αντίστοιχους συντελεστές της τυποποιημένης μεθόδου, υποχρεωτική τήρηση δείκτη μόχλευσης και υιοθέτηση νέων κριτηρίων ρευστότητας. Οι αυστηρότερες πρόνοιες που σχετίζονται με τη διαχείριση κινδύνων, ειδικά του πιστωτικού κινδύνου, θα οδηγήσουν σε αύξηση των σταθμισμένων ως προς τον κίνδυνο στοιχείων ενεργητικού και κατ' επέκταση των εποπτικών κεφαλαίων των τραπεζών. Η όποια αύξηση στα σταθμισμένα στοιχεία ενεργητικού θα εξαρτηθεί από τη σύνθεση του χαρτοφυλακίου δανείων (επιχειρηματικά, μικρομεσαίες επιχειρήσεις, νοικοκυριά, στεγαστικά, καταναλωτικά), τα συνολικά ανοίγματα στις διάφορες κατηγορίες δανείων και το βαθμό χρήσης εσωτερικών μοντέλων στάθμισης κινδύνων. Οι όποιες ανάγκες επιπρόσθετων κεφαλαίων επέλθουν θα μπορούν να καλυφθούν είτε από τη συσσώρευση κερδών είτε από την άντληση ιδιωτικών κεφαλαίων. Επιπλέον, οι τράπεζες πιθανόν να προβούν και σε επανεξέταση του μοντέλου λειτουργίας τους, σε μείωση των ανοιγμάτων σε συγκεκριμένες κατηγορίες δανείων και σε αναθεώρηση της τιμολογιακής τους πολιτικής.

Ο δεύτερος τομέας αφορά τη διάθεση πιστώσεων και υπηρεσιών προς την ευρωπαϊκή οικονομία. Οι προτεινόμενες αλλαγές στο εποπτικό πλαίσιο αναμένεται να αυξήσουν το κόστος χρηματοδότησης των τραπεζών λόγω αυξημένων κεφαλαιακών και ρευστοτικών απαιτήσεων. Το αυξημένο κόστος χρηματοδότησης θα περάσει είτε άμεσα είτε έμμεσα και στην πραγματική οικονομία. Αναπόφευκτα θα μειωθεί η προσφορά δανείων προς τις επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά, θα διαμορφωθούν αυστηρότερα κριτήρια δανεισμού και θα αναπροσαρμοστούν τα επιτόκια δανεισμού και οι χρεώσεις τραπεζικών υπηρεσιών. Οι επιπτώσεις στην ευρωπαϊκή οικονομία αναμένεται να είναι ακόμα μεγαλύτερες λόγω και του γεγονότος ότι η χρηματοδότηση των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων προέρχεται κατά 80% από τις τράπεζες, σε αντίθεση με τις ΗΠΑ που το αντίστοιχο ποσοστό δεν ξεπερνά το 20% (80% από τις κεφαλαιαγορές). Επιπλέον, στις ΗΠΑ τα ενυπόθηκα δάνεια δεν παραμένουν στους ισολογισμούς των τραπεζών αλλά μεταβιβάζονται (μέσω τιτλοποίησης) σε κυβερνητικές τράπεζες.

Ο τρίτος τομέας αφορά το συνολικό κόστος που θα επωμιστούν οι τράπεζες για την υιοθέτηση και συμμόρφωση με το νέο εποπτικό πλαίσιο. Οι τράπεζες θα πρέπει να προβούν σε προσλήψεις εξειδικευμένου προσωπικού, σε αλλαγή εσωτερικών διαδικασιών για να ανταποκριθούν στο νέο κανονιστικό πλαίσιο και σε αναβάθμιση των συστημάτων πληροφορικής ώστε να εξασφαλίζουν έγκαιρη και ορθή συλλογή στοιχείων για σκοπούς διαχείρισης κινδύνων και υποβολής εποπτικών εκθέσεων. Το αυξημένο λειτουργικό κόστος θα επιβαρύνει τα λειτουργικά έξοδα, θα επηρεάσει την κερδοφορία και αναπόφευκτα θα οδηγήσει σε αναπροσαρμογή της τιμολόγησης προϊόντων και υπηρεσιών.

Οι επιπτώσεις των αλλαγών που προτείνει το πλαίσιο της Βασιλείας IV, τόσο στις τράπεζες όσο και στην ευρύτερη οικονομία, παραμένουν αβέβαιες. Είναι για αυτό τον λόγο που το τελευταίο διάστημα εξελίσσεται μια δημόσια συζήτηση σε σχέση με το χρονικό σημείο της επιβολής αυξημένων κεφαλαιακών απαιτήσεων στις τράπεζες. Ιδιαίτερα έντονες σε αυτό είναι κάποιες ευρωπαϊκές χώρες στις οποίες ο τραπεζικός δανεισμός και οι

οικονομικές συνθήκες παραμένουν αδύναμες και υποτονικές. Απομένει να δούμε πώς ακριβώς θα εξελιχθεί η διαβούλευση και πως θα διαμορφωθούν οι τελικές πρόνοιες του εποπτικού πλαισίου της Βασιλείας IV τους επόμενους μήνες.

Μιχάλης Κρονίδης
Πρώτος Ανώτερος Λειτουργός
Σύνδεσμος Τραπεζών Κύπρου